



บทที่ 1

บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

นักรัฐศาสตร์จำนวนหนึ่งได้จัดเอา "ข่าวสาร" ว่าเป็นทรัพยากรทางการเมืองอย่างหนึ่งซึ่งเป็นตัวกำหนดอำนาจ หรืออิทธิพลทางการเมืองของบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินสมบัติ ฐานะทางสังคม ตำแหน่งหน้าที่ การศึกษา ฯลฯ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2523:21) และอาจกล่าวได้ว่าเมื่อข่าวสารมีความสำคัญอย่างไร การสื่อสารก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่า เนื่องจากทั้งข่าวสารและการสื่อสารมีความสัมพันธ์กันโดยตรง โดยเฉพาะการสื่อสารกันภายในระบบการเมือง หรือที่เรียกกันว่า "การสื่อสารทางการเมือง" (political communication)

การสื่อสารทางการเมือง เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทรรศนะ และความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ในทางการเมืองระหว่างบุคคล คาร์ล ดอยท์ซ์ (Karl W. Deutsch) ถึงกับเปรียบเทียบการสื่อสารทางการเมืองว่าเป็นเสมือนเส้นประสาท (nerves) ของระบบการเมืองที่มีเครือข่าย (networks) ควบคุมและเชื่อมโยงทุกๆ ส่วนของระบบการเมือง (Deutsch, 1969:46) โดยเขาได้อธิบายถึงกระบวนการสื่อสารทางการเมืองว่า เป็นเรื่องของการแสดงออกซึ่งความเรียกร้องต้องการของประชาชน การตอบสนองของรัฐ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจ ผล

ของการสื่อสารทางการเมืองในสังคมการเมือง ก็คือการทำให้ระบบการเมืองสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีบูรณภาพทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะตอบสนองต่อการเรียกร้องต้องการทางการเมือง (ฐปนรรต วัฒนาภรณ์, 2534:16) นั้นหมายความว่า ระบบการเมืองจะต้องมีโครงสร้างของกระบวนการภายในที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีบูรณภาพ และตัวการสำคัญที่ใช้เป็นวิธีเชื่อมโยงช่วยระบบการเมืองในการทำหน้าที่ต่างๆดังกล่าวนั้น ก็คือ การสื่อสารทางการเมือง

อัลมอนด์ (G.A.Almond) มองว่าจุดเด่นของสังคมสมัยใหม่อยู่ที่ความสามารถที่ได้พัฒนาองค์การสื่อสารขึ้นมาเป็นการเฉพาะ และมีการก่อกำเนิดของจรรยาบรรณในการสื่อสารที่เน้นความเป็นกลาง องค์การสื่อสารที่เป็นอิสระมีผลในทางที่จะเอื้อต่อการควบคุมระบบราชการ กลุ่มผลประโยชน์ และพรรคการเมือง อีกทั้งเอื้อต่อการไหลเวียนอย่างคล่องตัวของข้อมูลข่าวสารจากสังคมสู่ระบบการเมืองจากโครงสร้างทางการเมืองหนึ่งสู่อีกโครงสร้างทางการเมืองหนึ่ง และการป้อนกลับ (ม.ร.ว.พฤษภัสสาณ ชุ่มพล, 2530:142-143)

องค์การอิสระตามที่อัลมอนด์กล่าวมานั้นก็คือการสื่อสารมวลชนนั่นเอง สื่อสารมวลชนเอื้อต่อการติดต่อสื่อสารที่ถึงกันและกันได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ผู้นำทางการเมืองส่วนมากจึงถือโอกาสใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นกลุ่มผลประโยชน์ให้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง หรือไม้อีกด้านหนึ่งอาจใช้เพื่อครอบงำทัศนคติของประชาชน ให้เป็นไปตามที่ผู้นำต้องการก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามหน้าที่และบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคมการเมืองนั้นในแต่ละสังคมและระบบการเมืองมีความแตกต่างกัน สื่อมวลชนจะถูกกำหนดให้กระทำหน้าที่โดยขึ้นอยู่กับระบบหรือรูปแบบการปกครองในสังคมนั้น ฉะนั้นเราจะพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับระบบการเมืองในแต่ละสังคมจะมีลักษณะที่เห็น

ได้ชัด ในสังคมที่มีระบอบการปกครองและการเมืองแบบอำนาจนิยม สื่อมวลชนก็จะถูกกำหนดหน้าที่ให้เป็นไปเพื่อสนับสนุน และส่งเสริมนโยบายของรัฐบาลที่กำลังครองอำนาจและเพื่อรับใช้รัฐ ส่วนในสังคมที่มีระบบการเมืองแนวประชาธิปไตยตามหลักคิดในเรื่องอิสระ-เสรีภาพ สื่อมวลชนก็จะมีหน้าที่แจ้งข่าวสารให้ความบันเทิง เพื่อการค้า และที่สำคัญคือ ทำหน้าที่แสวงหาความจริงและควบคุมรัฐบาล สำหรับในสังคมที่ใช้ระบบการเมืองแบบเบ็ดเสร็จ สื่อมวลชนจะถูกกำหนดให้ช่วยในการสร้างความสำเร็จ ความสืบเนื่องในอุดมการณ์ทางการเมืองและอำนาจของพรรค(ในกรณีของพรรคคอมมิวนิสต์) (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2528 : 8-9)

นอกจากนี้ยังมีสังคมการเมืองในอีกลักษณะหนึ่งคือ แบบกึ่งเสรีกึ่งอำนาจนิยม โดยทั่วไปคือมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเสรีนิยม แต่มีสภาพทางการเมืองค่อนข้างเป็นอำนาจนิยม ซึ่งมักเป็นลักษณะการเมืองการปกครองของประเทศโลกที่สามที่โดยมากเป็นประเทศซึ่งเคยตกเป็นอาณานิคมและหันมาปกครองระบอบประชาธิปไตยตามแบบชาติตะวันตกหลังจากได้รับเอกราช สังคมลักษณะกึ่งประชาธิปไตยกึ่งอำนาจนิยมนี้ สื่อมวลชนจะถูกนำมาใช้เพื่อการสร้างชาติ ปลุกฝังอุดมการณ์ใหม่ๆและเป็นเครื่องมือสำหรับโฆษณาชวนเชื่อเพื่อรณรงค์โครงการระดับชาติ เพื่อนำประเทศไปสู่การพัฒนา และด้วยเหตุผลของการนำชาติไปสู่การพัฒนา สื่อมวลชนจะถูกออกคำสั่งหรือถูกชี้แนะให้ร่วมมือกับรัฐบาลในการสร้างความเจริญเติบโต ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ ตลอดจนถึงการรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลมากกว่าที่จะเป็นตัวกลางหรือสื่อสำหรับความคิดเห็นในทุกๆด้านอย่างแท้จริง หรืออีกนัยหนึ่งคือมิใช่ตลาดเสรีแห่งความคิดเห็น(free market place of ideas)ตามทฤษฎีสื่อสารมวลชนของสังคมเสรีประชาธิปไตย การวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลอย่าง

เต็มทีในทุกเรื่อง จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ สื่อมวลชนจะถูกควบคุมไม่ทางตรงก็ทางอ้อม แต่ในขณะเดียวกันก็จะมีเสรีภาพในระดับหนึ่งขึ้นกับระดับการพัฒนาทางการเมือง และเป้าหมายของชาติตามความเชื่อของผู้นำการปกครอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น แม้บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนจะมีความแตกต่างกันไปตามระบบการเมืองการปกครองของแต่ละสังคมก็ตาม แต่ในสังคมสมัยใหม่เช่นสังคมปัจจุบัน การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนนานาชาติไม่แตกต่างกันนักในเรื่องของการมีอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อความเข้าใจเรื่องราวทางการเมืองของการเมืองของบุคคล ยิ่งบุคคลส่วนใหญ่ห่างไกลจากการรับรู้สภาพการณ์ทางการเมืองได้โดยตรงมากเท่าไร ความสำคัญของสื่อมวลชนในการเป็นแหล่งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวทางการเมืองของสมาชิกในสังคม ก็ยิ่งมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว สาเหตุที่ทำให้สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อผู้รับสารหรือประชาชนทั่วไป คือ

ประการแรก สื่อมวลชนเป็นผู้ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลองค์กร เหตุการณ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความสัมพันธ์เหล่านี้เกิดจากความรู้ที่ได้มาจากสื่อมวลชน ส่วนความรู้ที่ได้รับมาโดยตรงจากเหตุการณ์ หรือจากการรับรู้ หรือสัมผัสโดยตรงต่อสถาบันต่าง ๆ นั้น มีไม่มากนัก ส่วนใหญ่แล้วความรู้ของบุคคลได้มาจากสื่อมวลชน แม้แต่ความรู้ต่างๆที่เราไม่เคยได้สัมผัสโดยตรงก็ถูกสร้างขึ้นโดยสื่อมวลชน(ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ, 2531:66)

ประการที่สอง สื่อมวลชนมิได้เป็นแค่เพียงกระจกเงาที่สะท้อนภาพทั้งหมดอย่างที่เกิดขึ้นจริงๆ ให้สมาชิกในสังคมได้รับทราบเฉยๆ ในทางปฏิบัติแล้วกระบวนการบันทึกและรายงานข่าวนั้น ผู้ทำหน้าที่บันทึกหรือรายงานข่าวไม่

เพียงแต่จะมีโอกาสเลือกเสนอหรือรายงานข่าวบางข่าว โดยงดหรือไม่เสนอ รายงานข่าวอื่น ๆ เท่านั้น หากยังมีโอกาสอยู่ตลอดเวลาที่จะกำหนดความหมาย จากทัศนคติของตนเข้าไปในสถานการณ์ที่ไม่กระจ่างชัดแล้วสื่อความหมายต่อไป ให้ผู้อ่านผู้ชมได้รับรู้อีกทอดหนึ่ง (สมบัติ จันทรวงศ์, 2531:84) การที่ความหมายอะไรอย่างหนึ่ง จะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปนั้น จะต้องได้รับความเชื่อถือจน มีความชอบธรรมในตัวของมันเอง จนถึงขั้นถือเป็นเรื่องธรรมดาโลกไป และความหมายอื่นๆจะต้องถูกทำให้ดูเหมือนไม่มีน้ำหนัก ไม่น่าเชื่อถือ ไม่มีความสำคัญ จากแง่มุมนี้ สื่อมวลชนไม่ใช่เป็นเพียงตัวกลางในการส่งผ่านหรือถ่ายทอด ความเป็นจริงจากแหล่งไปยังผู้รับสารโดยตรงเท่านั้น แต่มีบทบาทสำคัญในการ กำหนด "นิยาม" ของความเป็นจริงต่างๆ ทางสังคมและการเมือง กระบวนการ นี้เกี่ยวกับการเลือกสรรความหมายอย่างไรอย่างหนึ่งมานำเสนอ โดยสร้างให้ดู เหมือนเป็นความหมายเดียวที่เป็นไปได้ และโดยอาศัยกระบวนการที่สื่อมวลชนมี บทบาทในการกำหนดนิยาม และให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ นี้ ก็จะรวบรวม ประกอบกันเข้าเป็น "โลกแห่งความเป็นจริง" ของบุคคล ดังนั้น กระบวนการ ของสื่อมวลชนโดยนัยนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการของวิธีการรับรู้ระเบียบ ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆที่เป็นอยู่ ว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ และเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่สามารถเป็นอย่างอื่นไปได้ (สายทิพย์ สุคติพันธ์, 2531 : 103-111)

ประการที่สาม ผลจากขั้นตอนการเสนอข่าว จากพฤติกรรมที่เรียก ว่า "ผู้รักษาประตูข่าว" (gate keeper) ซึ่งหมายถึง บรรณาธิการหัวหน้า ข่าว และนักข่าวตามสำนักพิมพ์หรือสถานีวิทยุกระจายเสียงทำหน้าที่ตรวจสอบคัด เลือกเรียบเรียงข่าวสารเพื่อเสนอให้ประชาชนทราบ ทั้งบรรณาธิการ หัวหน้า ข่าว และนักข่าวจึงอยู่ในฐานะที่จะ "ควบคุม" ข่าวสารต่างๆที่จะผ่านไปยัง สาธารณชน โดยอาศัยวิธีการคัดเลือกและเรียบเรียงข่าว การตบแต่งและจัด

หน้าหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการกำหนดเวลาเสนอข่าวสาร และการลำดับความสำคัญของข่าว สื่อมวลชนจึงมีบทบาทอย่างมากที่จะทำให้อาสาสมัครเห็นว่า ในสถานะความเป็นจริงของสังคมนั้น มีเหตุการณ์หรือเรื่องอะไรเกิดขึ้นบ้าง และสื่อมวลชนอีกนั้นแหละที่เป็นตัวกำหนดความสำคัญของประเด็นปัญหาในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ประเด็นปัญหาใดก็ตามที่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนมาก เช่น มีการนำประเด็นนั้นมากล่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ ในรายการข่าววิทยุและข่าวโทรทัศน์โดยการประโคมเหตุการณ์ของเรื่องต่อเนื่องเป็นเวลาหลายวัน ผู้รับสารย่อมเกิดความคุ้นเคยกับประเด็นปัญหาดังกล่าวและตระหนักถึงความสำคัญของหัวข้อข่าวนั้นๆ ในทางกลับกัน หากประเด็นใด แม้โดยเนื้อหาจะมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน แต่ไม่ได้มีการหยิบยกมากล่าวถึงในสื่อมวลชนใดเลย จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ประเด็นนั้นก็จะไม่อยู่ในสายตาหรือความคิดของคนทั่วไป บุญเลิศ ศุภลิตก (2521:35-36) กล่าวไว้ว่า

...บรรณาธิการและนักข่าวทั่วไปเลือกเสนอข่าวสารโดยที่ไม่ได้

คำนึงถึงประชาชนผู้รับสารเท่าไรนักแม้จะได้ตระหนักถึงความต้องการและความสนใจของผู้อ่านหรือผู้ฟังบ้าง แต่ก็ยังมีความเข้าใจคาดเคลื่อนอยู่มาก การเลือกเสนอข่าวสารทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือวิทยุโทรทัศน์ จึงขึ้นอยู่กับ การวินิจฉัยของบรรณาธิการและนักข่าวว่ามีความเหมาะสมเพียงไรและจะเป็นที่สนใจจริง ๆ นั้น อาจไม่มีโอกาสปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ก็ได้ ด้วยเหตุนี้จึงมักมีคำกล่าวพังเพยว่า "ข่าว" นี้จึงมักมีคำกล่าวพังเพยว่า "ข่าว" ก็คือสิ่งที่บรรณาธิการหรือนักข่าวสร้างขึ้น และเผยแพร่ทางสื่อมวลชน...

ฉะนั้น การที่สื่อมวลชนเสนอเรื่องราวโดยเลือกสรรแล้วตลอดจนให้ การตีความไปในทางใดทางหนึ่ง ก็เป็นการจำกัดขอบเขตความเป็นไปได้ของ

ความคิดของบุคคลต่อเรื่องนั้นๆ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้โน้มน้าวขึ้นาคำความคิดเห็น แต่สื่อมวลชนก็ทำงานอย่างได้ผลในการเลือกนำเสนอเฉพาะบางเรื่อง แน่แน่นอนอาจมีคนที่มีความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการทำงานดังกล่าวของสื่อมวลชน หรือบางคนแม้จะไม่รู้แต่ก็อาจเลือกที่จะเชื่อหรือสนใจในสิ่งที่ตนสนใจเท่านั้น หรือบางคนอาจเชื่อผู้นำทางทัศนคติ (opinion leader) แต่ก็มีคนไม่มากนักที่จะคิดว่า นอกจากเรื่องที่สื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์นำเสนอมานั้น ยังมีสิ่งอื่น คำอธิบายอื่นใดที่จะเป็นไปได้อีก แมคเวลล์ แมคคอมส์ และโดนัลด์ ชอว์ (McCombs, M.E. and Shaw D.L. 1972, 1976 อ้างถึงในชวัญเรือน กิติวัฒน์, 2530:50) ได้ศึกษาถึงบทบาทของสื่อมวลชนในการกำหนดวาระพิจารณา (agenda setting) และได้เสนอแนวความคิดว่า

... ผู้รับสารไม่เพียงแต่เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นสาธารณะ และเรื่องราวต่างๆ ผ่านสื่อมวลชนเท่านั้นแต่ยังเรียนรู้ด้วยว่าจะให้ความสำคัญประเด็นปัญหาหรือหัวข้อหนึ่ง ๆ มากน้อยเพียงไร โดยสังเกตจากการที่สื่อมวลชนได้เน้นประเด็นเหล่านั้นเอาไว้...

จากบทบาทของสื่อมวลชนดังกล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ในฐานะสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดนิยาม อธิบายความหมาย เป็นผู้กำหนดหัวข้อข่าวและเลือกสรรข่าวสารนำเสนอต่อสาธารณะนั้น ได้ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำ (actors) ในระบบการเมืองอีกด้วย ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงสามารถกำหนดข้อเรียกร้องต่อสังคม และต่อผู้ตัดสินใจทางการเมืองในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ตามความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ ตลอดจนผลประโยชน์ของตัวนักข่าว บรรณาธิการ หรือของเจ้าของกิจการเอง โดยการเสนอข่าวสารและให้หน้าหนักด้วยการย้ายจากความถี่ของการนำเสนอ รวมถึงการ

แสวงหาข้อมูลทั้งด้านกว้างด้านลึกมาประกอบการนำเสนอ ซึ่งอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนบางกลุ่มบางท้องถิ่น หรือเรื่องเชิงหลักการประชาธิปไตยที่กำลังมีข้อถกเถียงกัน หรืออาจเป็นนโยบายสาธารณะ ฯลฯ และจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม บทบาทดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ทำให้หนังสือพิมพ์กลายเป็นผู้มีบทบาทในการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ (interest articulation) แทนประชาชนบางกลุ่มหรือประชาชนโดยรวม โดยเฉพาะในสังคมการเมืองที่ประชาชนมีการรวมตัวทางการเมืองเป็นกลุ่มผลประโยชน์ยังเกิดขึ้นน้อยการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีไม่มาก และการเรียกร้องหรือการแสดงออกทางความคิดยังไม่ปรากฏต่อสาธารณชนมากนัก ทำให้เกิดสภาพการณ์ที่ไม่กระจ่างชัดทางสังคมและทางการเมืองขึ้นบ่อยครั้ง ซึ่งในสภาพการณ์ดังกล่าวหนังสือพิมพ์มีโอกาที่จะทำหน้าที่กำหนดความหมายตามทรรศนะของตนเข้าไปในสภาพการณ์ที่ไม่กระจ่างชัดนั้น ในสังคมการเมืองลักษณะเช่นนี้ บทบาทการเป็นผู้เรียกร้องแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ของหนังสือพิมพ์จะปรากฏให้เห็นได้อย่างเด่นชัด

ในทางทฤษฎี สื่อสารมวลชนแบบเสรีนิยม หนังสือพิมพ์ได้รับการพิจารณาว่าเป็นตัวสำคัญในการสร้างกลุ่มที่เรียกว่า "สาธารณะ" หนังสือพิมพ์เป็นตัวทำให้เกิดการเลือกสรรโดยวิธีการให้ข้อมูล ข่าวสาร เป็นตัวทำให้เกิดความเห็นพ้องต้องกันในจุดหมายของชาติ และส่งเสริมช่วยเหลือในการจัดระเบียบพรรคการเมืองต่าง ๆ เป็นช่องทางสื่อสารระหว่างสถาบันต่าง ๆ ภายในระบบ และระหว่างสิ่งแวดล้อมกับระบบ จากงานของนักวิชาการตะวันตกได้กล่าวถึงภารกิจของหนังสือพิมพ์ว่า หมายถึง ภารกิจในการประสานสังคมเข้าไว้ด้วยกัน เป็นผู้นำแก่สาธารณชนช่วยสร้างลักษณะที่เป็นสาธารณะชน เป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นำกับสาธารณชนตอบสนองต่อความต้องการ



การด้านข่าวสารเป็นช่องทางในการแสดงความเห็นระหว่างกลุ่มต่างๆ เป็นกระจกสะท้อนภาพของสังคม และเป็นเครื่องมือสำหรับการเปลี่ยนแปลง

จากบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ข้างต้น จะพบว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อ นำสิ่งต่างๆหรือข่าวสารให้เข้าไปสู่ในที่เปิดเผย หรือเป็นสื่อที่ช่วยให้เห็นความโปร่งใสของระบบการเมืองได้ ในยามปกติข่าวสารจำนวนมากมายจะไหลเวียนผ่านเส้นประสาทส่วนนี้ แต่หากเกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น ในสถานการณ์ขัดแย้งดังกล่าวการสื่อสารที่ไหลผ่านช่องทางนี้จะเป็นอย่างไร ในสถานการณ์ความขัดแย้งภาพที่ปรากฏแก่ประชาชนทั่วไปจะเป็นภาพของการสร้างความแตกแยก จะเป็นสถานการณ์ที่เต็มไปด้วย "ข่าวลือ" และความไม่เป็นระเบียบทางสังคม อีกทั้งในแง่ของความเชื่อ สถานการณ์ขัดแย้งมักผูกติดกับความเชื่อพื้นฐานที่ว่า จะเป็นสถานการณ์ที่มีเรื่องของ "อารมณ์" เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย และจะเป็นเหตุให้นำไปสู่ความ "ไม่มีเหตุผล" และ "ไม่มีใครฟังเหตุผล" โดยทั่วไป สถานการณ์ขัดแย้งเช่นนี้ กระบวนการขัดแย้งจะเกิดความต้องการการสื่อสารที่เพิ่มขึ้น และมีระดับของการสื่อสารที่หลากหลายมากขึ้นเนื่องจากคู่กรณีขัดแย้งยังต้องเอาใจใส่ต่อภาพพจน์และความนิยมของตนจากมวลชน โดยเฉพาะจำเป็นต้องประเมินสถานการณ์ เพื่อประกอบการตัดสินใจในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการต่อสู้ ฉะนั้นจึงทำให้การสื่อสารระดับต่างๆ ที่ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ในระหว่างสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง มีความซับซ้อนสับสนกว่าในภาวะการปกติ ประกอบกับหนังสือพิมพ์สามารถสร้างประชาคมดี เลือกสรร และให้นำหนักแก่ข่าวสารในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้หรือที่เรียกว่าการเป็นผู้กำหนดวาระพิจารณา ซึ่งหมายถึงว่าหนังสือพิมพ์เป็นช่องทางอันหนึ่งที่จะกำหนดว่าสังคมควรอภิปรายกัน ในญัตติอะไร ดังนั้นภาพที่เกิดจากข่าวสารตามหน้าหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและตัวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น

จึงน่าจะถูกทำให้เข้มข้นขึ้น อันเนื่องมาจากเขตแดน ของความขัดแย้งถูกขยาย ออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้นทั้งกลุ่มคนที่เข้าเกี่ยวข้อง และประเด็นที่แตกออกไป แต่อย่างไรก็ตามก็มีบางกรณีที่ทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดบัญญัติ หรือการจัด วาระพิจารณาของหนังสือพิมพ์สามารถทำให้เขตแดนของการอภิปรายหดแคบเข้า มานั้นหมายถึงการเลือกเฟ้นอย่างจงใจที่จะให้มีประเด็นอภิปรายเหลืออยู่เพียง บางประเด็น ซึ่งก็อาจทำให้สภาพการณ์ดูเจือจางลง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า เขตแดนและความเข้มข้นของความขัดแย้งจะมีสหสัมพันธ์ (correlated) ไป ในทางเดียวกันเสมอไป

ความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นได้ในหลายระดับและหลายมิติ แต่ หากมองโดยรวมตามทฤษฎีระบบของอีสตัน (Easton) ที่ว่ากิจกรรมที่อยู่ในเขต แดนของระบบการเมือง เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่า (value) แทนสังคม โดยที่มีอำนาจบังคับให้มีการปฏิบัติตามการจัดสรรนั้น ฉะนั้นความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น จึงเป็นเรื่องของการแข่งขันหรือการ ต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่า และระดับที่เหนือขึ้นไปก็คือการต่อสู้เพื่อให้ได้มา ซึ่งการเป็นผู้จัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าหรือพยายามรักษาสถานภาพของการเป็นผู้มีอำนาจ บังคับในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่า เช่น ความมั่งคั่ง เกียรติยศและอำนาจในสังคม การเมือง เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงการกระจายแจกจ่ายสิ่งที่มีคุณค่า เช่นผลประโยชน์ หรือตำแหน่ง ฯลฯ อย่างไม่เท่าเทียมทั่วถึง ก็มักก่อให้เกิดความคับข้องใจ และ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ ดังการศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ ความขัดแย้งทางการเมืองนี้ก็เช่นกัน กรณีความขัดแย้งทางการเมืองที่ใช้ในการ ศึกษาเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกา ปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการในเรื่องการ แต่งตั้งประธานศาลฎีกา อันเป็นตำแหน่งสูงสุดของฝ่ายตุลาการโดยมีคู่กรณี คือ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และคณะกรรมการตุลาการเสียงส่วนใหญ่ใน  
 ขณะนั้นซึ่งนำโดยปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยมีความขัดแย้งที่เป็นทางการว่าเป็น  
 ปัญหาการตีความข้อกฎหมายที่ไม่ตรงกันระหว่างคู่กรณีทั้งสองฝ่าย แต่โดยเนื้อหา  
 ของความขัดแย้งแล้ว ความขัดแย้งเกิดจากความต้องการที่ไม่ตรงกันในเรื่องตัว  
 บุคคลที่จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา เมื่อเวลาผ่านไปประเด็น  
 ความขัดแย้งได้ขยายไปสู่ปัญหาที่ว่า ฝ่ายบริหารเข้าไปก้าวล่วงความเป็นอิสระ  
 ของอำนาจตุลาการ ซึ่งกลายเป็นความขัดแย้งเชิงหลักการประชาธิปไตย และ  
 ความขัดแย้งก็ได้ขยายขอบเขตออกไป จนส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ของรัฐบาล  
 และความน่าเชื่อถือของสถาบันตุลาการ โดยหนังสือพิมพ์ในฐานะสื่อมวลชนซึ่ง  
 เป็นช่องทางการกำหนดวาระพิจารณาแก่สังคม มีบทบาทอย่างสูงในการเสนอ  
 ข่าว บทความ และข้อมูลเผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวางต่อเนื่องเป็นเวลา  
 เกือบสามเดือนเต็ม (20 ส.ค. - 9 พ.ย. 2534) จนกรณีความขัดแย้งอัน  
 เป็นสถานการณ์ที่ซับซ้อน และยากแก่การทำความเข้าใจทั้งในแง่ของเรื่องราว  
 และข้อกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้อง เป็นที่สนใจรับรู้ของบุคคลทั่วไปที่ติดตามข่าว  
 สารตามหน้าหนังสือพิมพ์ นอกเหนือจากการเป็นช่องทางการสื่อสารกับมวลชน  
 ของคู่กรณีและของตัวหนังสือพิมพ์เองแล้ว หนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทเป็นผู้กระทำ  
 ทางการเมือง ด้วยการเสนอทางเลือกและเรียกร้องต้องการการตัดสินใจจาก  
 ผู้ตัดสินใจทางการเมืองอีกด้วย ซึ่งการเรียกร้องดังกล่าวแสดงออกโดยนัยของ  
 การเรียกร้องผลประโยชน์แทนประชาชนและสังคมโดยรวม

ความขัดแย้งลักษณะนี้ ในกรณีของฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการยังไม่  
 เคยเกิดขึ้นมาก่อน เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเวลาที่มาของ  
 อำนาจทางการเมืองไม่โปร่งใส ซึ่งหมายความว่าอำนาจทางการเมืองอยู่ใน  
 ภาวะคลุมเครือ เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้นเป็นรัฐบาลที่ได้รับการแต่งตั้ง

ภายหลังการรัฐประหารวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ซึ่งมีทั้ง รัฐบาลและ  
 สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) โดยที่ไม่ชัดเจนว่าอำนาจทาง  
 การเมืองที่แท้จริงนั้นอยู่ที่รัฐบาลหรืออยู่ที่สภา รสช. และโดยระบอบการปกครอง  
 ก็ไม่ชัดเจนว่าเป็นเผด็จการ เป็นกึ่งประชาธิปไตยหรืออะไรแน่ เพราะกระบวน  
 การต่าง ๆ ภายในระบบยังคงดำเนินงานไปตามปกติ ไม่มีการตรวจสอบข่าว  
 หนังสือพิมพ์ก่อนออกเผยแพร่มิได้ใช้กฎอัยการศึก ในขณะเดียวกัน ตัวนายอานันท์  
 ปันยารชุน ในฐานะนายกรัฐมนตรีได้แสดงออกถึงการเป็นผู้นำรัฐบาลที่พยายาม  
 ดำเนินการปกครองให้เป็นไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย คือพยายาม  
 ทำให้ระบบเปิดให้มากที่สุด แต่เมื่อเกิดวิกฤติการณ์ ก.ต. ขึ้น นายอานันท์ กลับ  
 จัดการกับปัญหา ก.ต. ด้วยวิธีการแบบปิด ภาวะดังกล่าวจึงเป็นสภาวะการล้มทาง  
 การเมืองที่ค่อนข้างคลุมเครือในเรื่องของอำนาจทางการเมือง อีกทั้งอำนาจ  
 ทางการเมืองแตกออกเป็นหลายเสี่ยงมีกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลเข้าร่วม  
 ในสถานการณ์ความขัดแย้งด้วยกันหลายกลุ่มโดยผ่านช่องทางต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่ง  
 ช่องทางหนังสือพิมพ์ ในขณะเดียวกันก็เสนอข่าวด้วยการให้ข้อมูลอย่างละเอียด  
 เจาะลึก สุดแต่ฉบับไหนจะสนับสนุนคู่อริฝ่ายใด ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์  
 "แนวหน้า" นำบันทึกการประชุม ก.ต. ของวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2534 ซึ่ง  
 ก.ต. มีมติแต่งตั้งนายประวิทย์ชัยภรตน์เป็นประธานศาลฎีกากลางหน้าหนึ่งในวันที่  
 23 กันยายน 2534 ทั้ง ๆ ที่เป็นบันทึกซึ่งแม้เหล่าผู้พิพากษาเองก็ไม่มีสิทธิที่จะ  
 รับรู้ ต่อมาผู้อ่านหนังสือพิมพ์ "มติชน" ก็ต้องพบกับความตกใจพร้อม ๆ กับความ  
 อือฮ่าของสถานการณ์ เมื่อทสนทนา ป. กับ ส. ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์มติชน  
 ในวันที่ 16 ตุลาคม 2534 เป็นบทสนทนาซึ่งได้จากการดักฟังทางโทรศัพท์  
 ระหว่าง ป. กับ ส. โดยไม่ทราบตัวการที่ดักฟัง แต่เข้าใจกันว่าการสนทนาท  
 ดังกล่าว เป็นการสนทนายระหว่างนายประภาศน์ อวยชัย รัฐมนตรีว่าการ  
 กระทรวงยุติธรรม กับ นายสวัสดิ์ โชติพานิชผู้ที่นายประภาศน์สนับสนุนให้เป็น

ประธานศาลฎีกา เป็นการสนทนาปรึกษาหารือและประเมินสถานการณ์การต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม และในขณะที่สถานการณ์ตกลู่ในช่วงเวลาแห่งการจรรจบรอคอยการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรีว่าจะเลือกทางออกทางใดในการแก้ปัญหาสถานการณ์ขัดแย้งที่กำลังเดินเข้าสู่ทางตันนี้ หนังสือพิมพ์ "ไทยรัฐ" ก็สิ้นสะเทือนสถานการณ์ด้วยการเสนอข่าวการร่าง พ.ร.บ.ยุบ "ก.ต." พร้อมตัวร่างทั้ง 13 มาตรา ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ในวันที่ 30 ตุลาคม 2534 โดยที่รัฐบาลและทุกฝ่ายที่ถูกระบุว่าเกี่ยวข้องกับร่างพรบ.ฉบับนี้ปฏิเสธเป็นเสียงเดียวกันว่าไม่รู้ไม่เห็นและมิได้เป็นผู้ร่างขึ้นมา

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงบทบาทบางประการของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง จะไม่ปรากฏให้เห็นได้อย่างกว้างขวางชัดเจนดังที่เกิดขึ้น หากระบบการเมืองไทยยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลครอบงำอย่างเข้มแข็งของรัฐบาลราชการ (bureaucratic polity) เช่นในอดีต เพราะในรัฐบาลการอำนาจรัฐที่สั่งสมกันมานาน รวมศูนย์อยู่ในระบบราชการ ซึ่งอยู่ในรูปของกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ และอำนาจรัฐตามกฎหมายเหล่านี้ ผู้ใช้จริงๆ ก็คือข้าราชการประจำ ในขณะที่เมื่อจะมีการออกกฎหมายหรือเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่มีผลกระทบต่อประชาชน ผู้ที่คิดที่ทำก็คือ ข้าราชการ โดยน้อยครั้งที่จะมีการสอบถามความคิดเห็น หรือทำความเข้าใจกับประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบก่อน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2534:59) และบ่อยครั้งที่อ้างถึงผลประโยชน์หรืออำนาจของประชาชนโดยที่ประชาชนไม่ได้รู้เห็น หลากๆ สิ่งดำเนินไปตามกลไกและระเบียบอำนาจรัฐที่จัดวางไว้แล้ว ไม่มีอำนาจจากภายนอกหรืออำนาจทางการเมืองเข้าไปยุ่งเกี่ยว ไม่เป็นข่าว ไม่เปิดเผยออกสู่สาธารณะ มีเพียงภาพพจน์บางอย่างที่ประชาชนพอจะรับทราบได้ ดังเช่นรากฐานร้อยปีของกระทรวงยุติธรรม แม้ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 อำนาจ

ตุลาการได้กลายเป็นอำนาจหนึ่งในอำนาจทั้งสามที่คานกันอยู่ในระบบการเมืองไทยก็ตาม แต่ตลอดร้อยปีที่ผ่านมา เหล่าตุลาการมีจารีตของสถาบันซึ่งถือเป็นประเพณีปฏิบัติสืบมา ควบคู่ไปกับระเบียบกฎหมายต่างๆที่กำหนดขึ้นภายหลังตามความต้องการของตุลาการ ไม่ว่าจะเป็นการเลื่อนขึ้นเงินเดือนการแต่งตั้งโยกย้าย การลงโทษ ตลอดจนถึงการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาประมุขฝ่ายตุลาการ จะอยู่ภายใต้การพิจารณาตัดสินและดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการ (ซึ่งผู้พิพากษาเลือกตั้งกันมา) และกระทรวงยุติธรรม ประชาชนโดยทั่วไปไม่เคยรับรู้เกี่ยวข้อง นอกจากการใช้ศาลเป็นที่พึ่งเมื่อเกิดคดีความ และข่าวคราวของตุลาการที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ก็มักเป็นประกาศรายชื่อการแต่งตั้งโยกย้าย เคยมีข่าวเกี่ยวกับความขัดแย้งในการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาอยู่บ้างก็เป็นข่าวเล็ก ๆ และจบลงด้วยเวลาอันรวดเร็ว แต่ชบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534 ที่ผ่านมามีความแตกต่างไปจากอดีตอย่างเห็นได้ชัด คือ ไม่สามารถจบลงอย่างง่าย ๆ เหมือนที่เคยปฏิบัติกันมาโดยเป็นการ "ภายใน" ไม่เป็นข่าวเกรียวกราวสู่ภายนอกสู่จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่า สภาพการณ์ของระบบการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปเช่นใด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งว่าหนังสือพิมพ์มีบทบาทอย่างไรในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าว

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดในตอนต้น การศึกษานี้จึงมีสมมติฐานเบื้องต้นว่า ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยมีบทบาทในการเลือกเฟ้นข่าวสารเพื่อทำหน้าที่กำหนดวาระพิจารณา และจากการทำหน้าที่ดังกล่าว มีผลในการขยายเขตแดนและเพิ่มความเข้มข้นของความขัดแย้ง หากพิจารณาโดยเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการเมือง กล่าวได้ว่า ในระบบการเมืองกึ่งประชาธิปไตยกึ่งอำนาจนิยมแบบราชการของไทย นั้นหมายถึงซึ่งสังคมนการเมืองไม่ลงตัวชัดเจนต่อระบบใดระบบหนึ่งที่มาของอำนาจทางการเมือง

เมืองและการใช้อำนาจนั้นยังคลุมเครือ แต่มีระบบราชการที่เข้มแข็งมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและสุดท้ายทำหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัตินั้น ๆ เองภายในระบบดังนั้นบทบาทการเป็นผู้กำหนดวาระพิจารณาของหนังสือจึงมีความหมายและความสำคัญในแง่ของการเป็นเครื่องมือในการเรียกร้องผลประโยชน์ (interest articulation) แทนกลุ่มผลประโยชน์ซึ่งยังคงมีความเป็นสถาบันต่ำในสังคมไทย โดยเฉพาะในสถานการณ์ขัดแย้งทางการเมืองเขตแดนของความขัดแย้งที่เคยปิดอยู่แต่ในระบบราชการ จะขยายออกมาสู่ภายนอกระบบราชการเพราะหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นช่องทางสื่อสาร และเรียกร้องผลประโยชน์แทนประชาชน หรือโดยนัยยะว่าแทนประชาชน ในการนี้นำพาให้กลุ่มอื่น ๆ ได้เข้าไปเกี่ยวข้องร่วมรับรู้ และเรียกร้องด้วย ทำให้สถานการณ์ไม่ยุติลงได้ง่าย ๆ ความขัดแย้งจะถูกหีบขบออกมาถกเถียงในสังคมวงกว้างขึ้น ดังนี้จึงอาจพิจารณาให้มึนัยยะทั่วไป (general significance) ได้ว่าเกิดการเปลี่ยนผ่านทางทางการเมือง (Political transition) โดยอำนาจราชการได้เจือจางลงจนไม่สามารถรักษาอำนาจให้อยู่แต่ภายในเขตแดนของระบบราชการได้ ในขณะที่เดียวกันอำนาจทางการเมืองนอกระบบราชการก็อาจเข้มข้นขึ้น เนื่องจากประชาชนมีการรับรู้และมีส่วนร่วมมากขึ้น

#### วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาเรื่องบทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการสื่อสารทางการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์กับระบบการเมือง ในยามที่เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และผลกระทบของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและระบบการเมือง

## สมมติฐานของการศึกษา

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง ตลอดจนถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้วข้างต้น จึงได้ตั้งสมมติฐานไว้เป็นแนวทางการศึกษาไว้ดังนี้ "บทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองโดยเฉพาะกรณีกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534 หนังสือพิมพ์ไทยมีบทบาทในการเลือกเฟ้นข่าวสารเพื่อทำหน้าที่กำหนดวาระพิจารณา (agenda setting) และในการนี้ได้ขยายเขตแดนและเพิ่มความเข้มข้นของความขัดแย้ง"

## นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. ความขัดแย้งทางการเมือง หมายถึงสภาวะทางการเมืองอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อผู้แสดง (Actor) สองหรือมากกว่าสองคนต่างฝ่ายต่างแสวงหาเป้าหมายที่แตกต่างกัน เป็นการเผชิญหน้ากันอย่างเป็นทางการ โดยที่ต่อสู้กันในเรื่องของผลประโยชน์ หลักการ ความคิด นโยบายหรือสิ่งที่มีคุณค่าอื่นๆซึ่งแสดงออกในลักษณะของปฏิสัมพันธ์ และกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ในภายในระบบการเมือง
2. บทบาทของหนังสือพิมพ์ หมายถึงหน้าที่และพฤติกรรมของหนังสือพิมพ์ในฐานะสื่อมวลชน ที่กระทำหรือแสดงออกในสถานการณ์หรือในสภาวะการณ์ทางการเมือง สังคม หรือทางเศรษฐกิจ สำหรับในที่นี้จะศึกษาเฉพาะหน้าที่และพฤติกรรมของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง
3. เขตแดนของความขัดแย้ง หมายถึงอาณาบริเวณที่เกิดความขัดแย้งขึ้นโดยประกอบด้วยองค์ประกอบสองส่วนคือ ก) องค์กร กลุ่ม และ หรือบุคคลที่



เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง ข) ประเด็นความขัดแย้ง

4. ความเข้มข้นของความขัดแย้ง หมายถึงความรุนแรงของสถานการณ์ ความขัดแย้ง และหรือความซับซ้อนยุ่งยากของสถานการณ์ความขัดแย้ง และหรือ สภาวะวิกฤติของสถานการณ์ขัดแย้ง

#### ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาเฉพาะกรณีกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปีพ.ศ. 2534

2. หนังสือพิมพ์ที่ใช้ในการศึกษาเป็นหลักมี 3 ฉบับ คือ "สยามรัฐ" เพราะเป็นหนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวการเมืองมากกว่าฉบับอื่น ๆ และจัดว่ามีการเสนอข่าวค่อนข้างเป็นกลางในกรณีศึกษาครั้งนี้ ลำดับต่อมา คือ หนังสือพิมพ์ "ไทยรัฐ" เป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายเป็นอันดับหนึ่ง สุดท้ายคือหนังสือพิมพ์ "มติชน" มีการเสนอข่าวการเมือง และยอดจำหน่ายอยู่ระหว่างหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและสยามรัฐ อีกทั้งเสนอข่าวกรณีการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาด้วยจุดยืนคนละด้านกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นอกจากนี้จะใช้หนังสือพิมพ์ "แนวหน้า" และ "บ้านเมือง" ประกอบการศึกษา

3. จะศึกษาหนังสือพิมพ์เฉพาะช่วงเวลาระหว่างวันที่ 20 สิงหาคม ถึงวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534 อันเป็นช่วงเวลาของสถานการณ์ความขัดแย้งในกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534

#### วิธีการศึกษา

1. การศึกษานี้จะใช้วิธีการศึกษาจากเนื้อหาข่าวบทความและข้อมูล

ต่าง ๆ ที่เสนอโดยหนังสือพิมพ์และวิจัยเอกสารเป็นหลัก เอกสารที่จะใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย หนังสือ บทความ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสื่อมวลชน (content analysis) ในการศึกษาเรื่องบทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง จำเป็นจะต้องวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ในช่วงที่เกิดสถานการณ์ความขัดแย้ง โดยอาศัยการวัดเนื้อหาการพาดหัวข่าว (วัดเป็นคอลัมน์นิ้ว) ของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับ โดยจะเลือกจากหนังสือพิมพ์ช่วงเวลาระหว่างวันที่ 20 สิงหาคม ถึงวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534 ตลอดจนดูการพาดหัวหลักพาดหัวรอง การปรากฏของการรายงานข่าว การลงบทความ และคอลัมน์ภายในฉบับเพื่อนำไปประกอบการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

3. สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น นักข่าว บรรณาธิการ คอลัมนิสต์ ผู้พิพากษา และนักวิชาการ เป็นต้น

#### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่องบทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง โดยศึกษาเฉพาะกรณีกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534 นี้ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ มีดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษานี้ จะช่วยให้ทราบถึงบทบาทของการเลือกเฟ้นข่าวสารของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองเพื่อทำหน้าที่กำหนดวาระพิจารณาและการส่งผลกระทบต่อเขตแดน และความเข้มข้นของความขัดแย้ง

2. ผลการศึกษานี้ จะชี้ให้เห็นถึงปฏิบัติการด้านข่าวสารที่ผ่านทางหนังสือพิมพ์ ระหว่างฝ่ายที่ต่อสู้กันในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง กรณี

การแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534

3. จากผลการศึกษาข้อหนึ่งและข้อสองเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองกับการสื่อสารทางการเมืองด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งจะเป็นความรู้ที่ใช้ประกอบการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพของระบบการเมืองที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงจากระบบราชการสู่ระบบการเมืองที่เปิดมากขึ้น

4. การศึกษานี้จะเป็นโอกาสให้ได้ค้นคว้าหาข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ในฐานะที่เป็นสื่อสารมวลชนแขนงหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบการเมืองในขณะที่เกิดสถานการณ์ขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งยังมีผู้ทำการศึกษาน้อยมาก

#### การเสนอเนื้อหา

ในการเสนอผลการศึกษา นั้น ผู้ศึกษาได้กำหนดเค้าโครงเนื้อหาของเรื่องไว้ 5 บท ซึ่งมีเนื้อหาเรียงตามลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำเป็นการชี้แจงถึงความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง วัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา วิธีดำเนินการศึกษา ตลอดจนประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 เป็นบทที่ว่าด้วยทฤษฎี และแนวคิดในเรื่องของระบบการเมืองและสื่อสารมวลชน เพื่อเป็นพื้นฐานในการใช้อธิบายถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารมวลชนกับระบบการเมือง

บทที่ 3 เป็นการกล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน เจื้อนไข  
ในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน และพัฒนาการทางด้านจรรยาบรรณ พอสั่งเซป  
เพื่อเป็นพื้นฐานการทำความเข้าใจบทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อกรณีศึกษา

บทที่ 4 แสดงข้อมูลจากการค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ใน  
สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง เฉพาะกรณีกระบวนการแต่งตั้งประธาน  
ศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534 และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

บทที่ 5 บทสรุป หาผลการศึกษาในบทที่ 4 มาอธิบายสรุปเป็นองค์  
ความรู้ในเชิงรัฐศาสตร์ ว่าผลที่ได้จากการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นภาพอะไรใน  
เรื่องเกี่ยวกับระบบการเมืองไทย